

Hip hurra, det er min fødselsdag

Lejlighedssange fra 1786 til 1970

Af Olga Pedersen

Indledning

En historiker henter sin viden og får inspiration mange forskellige steder, han eller hun forsøger at få indholdet af de mange pakker og de store tunge protokoller på lands- og rigsarkivers hylder til at tale. Fortælle om de mennesker, der har fyldt hverdagen før den blev vores, om hvordan deres indstilling var til det ene eller det andet, hvordan de så på sig selv eller deres nærmeste omgivelser, på deres arbejde, forholdet mellem mand og kvinde, mellem børn og forældre, eller til naboer og venner.

Mulighederne for at hente oplysninger er imidlertid mange andre, ja nogle ligger endda lige for næsen af een, og dem får man som regel kun øje på ved en tilfældighed.

For et par år siden sad jeg en eftermiddag hos en gammel svagtseende kone, jeg læste nogle af hendes families lejlighedssange højt for hende. Det vakte glade og gode minder til live og ind imellem lo hun højt.

Siden den dag har jeg ofte tænkt på lejlighedssange som en kilde til historieskrivning, og efter at have gennemlæst en lang række, mere eller mindre velskrevne eksemplarer, har jeg fundet at her er et stykke hidtil overset kulturhistorie.

Ved lejlighed

Ordet lejlighedssange indicerer at sangene er skrevet ved en eller anden bestemt lejlighed, i de senere år altid ved glæde og fest, men tidligere ligeså selvfølgelig ved sorg. Ved højtidelige lejligheder, er det for mange lige som lettere at udtryk-

ke sig på vers, ved at iklæde sig forfatterrolle er man blevet en anden person, og kan som sådan bedre udtale de store og fine ord, man selv er for undseelig til at fremføre. Det kan typisk være børn, der ønsker at sige dere forældre tak for barndomsårene ved sølvbrylluppet, eller forældre, der ønsker give deres børn et godt og kærligt ord med på vejen, når de gifter sig, eller det er ved en rund fødselsdag, hvor nogen ønsker at sige tak til fødselaren og opremse alle de dyder, man mener er passende. Gennem alle sangene går som en rød tråd ønsket om, at gøre dagen til noget særligt og uforglemmeligt.

Forfatterne

Der er mange forskellige forfattere til lejlighedssange og alle er naturligvis ikke lige gode.

En lejlighedssang skal være let forståelig og skrevet på en melodi, så den let kan synges af et publikum, der ikke har haft lejlighed til at øve sig. Den synges for første og måske eneste gang og skal helst gøre et godt indtryk på alle.

Det er slet ikke nogen nem opgave, og mange går da også til en eller anden »rimsmed« når de bliver indbudt til fest.

En sådan var min tip-tip oldefar. Han boede i 1780'erne på Lervadgård i Føvling sogn. Han hed Niels Pedersen og var født der i sognet i 1758, han var fæstebonde til Sønderkov gods.

Det får imidlertid stå hen i det uvisse om Niels Pedersen digtede for betaling eller om han selv har medbragt sangene, og derved har gjort dem til sit personlige bidrag til højtideligheden.

Prinds Vayb
 til Laurids Knudsen og Maren Terkels Datter
 i Aatte, paa dems Bryllupsdag
 den 31 oktober 1835

1. O oglykkelige gud
 som mand og Prinds, Sabls
 og indtil alvægtig Gud
 du alle ting forbragte
 Vi dig bryder hin
 vor Brud og at i faaend
 sigt selv i veltom dem
 Elskelig og hbaand
2. Gud vi i Aenlig Gud
 Maan for Afsammen Wanden
 og stude vider fond
 Maag kron med forvanden
 og over dems Kærlig
 som gud og digten som
 og hude mit kon
 skal skindom dem og skindom

3. gud af Jordens sigt
 maan for og heries faar
 ja gud som sigt
 og for dem som maan
 Gled med god Maan
 Vor sigt at sig og sig
 ra sigt at Kærlig Gud
 og for gud vi dem
4. Gud for, en anden som
 Maan sigt is at sigt
 det ingo sig i dag
 til vor som sigt sigt
 det for sigt gud
 alt end en anden som
 at selv dig hin for
 Gaa det sigt til som
5. sig dig Prindsen da
 du som i graven lagtes
 for dem vi sig i maan
 som sigt til sigt sigt
 du som Maan sigt sigt
 hi vi Modus sigt

En side fra Niels Pedersens, Lervad, sangbog. Her er det et »brudevers til Laurids Knudsen og Maren Terkelsdatter i Aatte, på deres bryllupsdag den 31. oktober 1835«. Det er sangen, hvor Niels Pedersen beder sine børnebørns stedmoder om at give dem kærlighed. (Se også side 195 og 197 F.).

Dengang var det ligesåvel skik at digte sange ved sorg som ved glæde, og ved dødsfald skrev Niels Pedersen vers »til at lægge på en ligkiste«.

En del af sine digte har han bevaret en afskrift af i et lille hæfte, hvor han på titelbladet har skrevet »Tanker ved adskillige venners begravelse af N.P.S.L.«.

Niels Pedersen skrev jævnt og ligefrem, måske set med vore dages øjne lidt enfoldigt, men også rørende smukt. I sange ved hans egne døtres bryllup, og i et der er skrevet ved begravelsen, da datteren Kirsten døde fra fem små børn, er lagt al hans faderkærlighed og sorg.

Poul Andersen

En anden digter er Poul Andersen i Gjettrup. Han skrev ligeledes digte til forskellige lejligheder. I sine dagbøger, der er ført fra 1863 til ca. 1907 har han ofte noteret dem ned. Han var den, man i Aastrup sogn søgte til, når der skulle skrives et vers til at lægge på en afdøds kiste, som en sidste hilsen eller som en trøst for de efterladte. Ind imellem skrev han også breve i verseform, og næsten hvert år ved nytår sagde han det gamle år farvel og det ny velkommen med et par vers.

Niels Pedersen og Poul Andersens digtning ligner hinanden i deres enkle og ligefremme sprog. Ikke de store mesterværker, men et udtryk for tanker og følelser i de to bønders tid.

Agnes Pedersen

En tredje forfatter er Agnes Pedersen, lærer på Aastrup skole fra 1923 til 1962.

Agnes Pedersen holdt af det nære samfund og det bærer hendes digtning præg af. Ofte nævner hun lillebyen som det sted, hvorfra der kun udgår trygge, glade mennesker.

Agnes Pedersen var en meget afholdt sangskriver og i vort århundrede er det sange, digtet til festlige lejligheder der dominerer, og de har fået et vist ensartet præg over sig, hvilket ikke synes at genere hverken vært eller gæst. Agnes Peder-

sen var en mester i at skrive rammende sange på en munter og livlig facon.

Der kunne naturligvis nævnes mange mange flere sangforfattere, men ofte er der slet ikke noget navn under en lejlighedssang, og mere interessant er det vel også, hvad de indeholder.

Kærligheden og troskaben

Kærlighed er et gennemgående tema i næsten alle sange. Ikke alene kærlighed i parforhold, men kærlighed mellem forældre og børn, og mellem søskende, kærlighed til hjemmet, til hjemstavnen, til arbejdet og til hverdagen.

Da Peder Pedersen i Føvling den 10. november 1810 giftede sig med Maren Jensdatter fra Stenderup, skrev Niels Pedersen til dem:

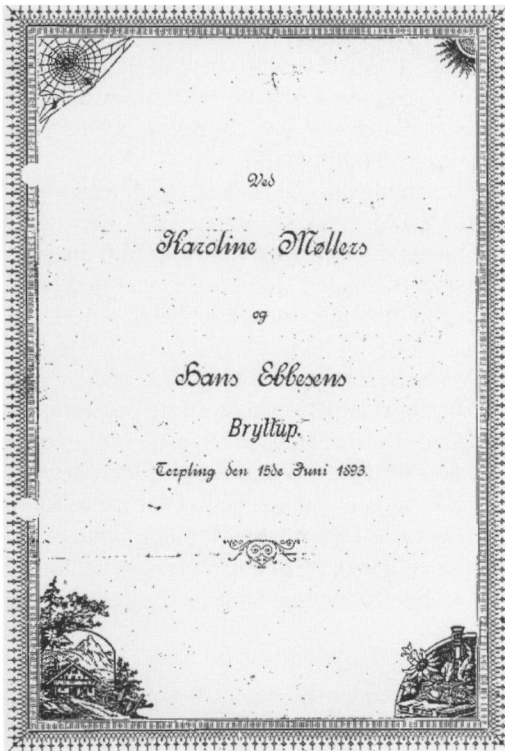
Vi nu til bryllup er/ i kærlighed og ære/ Thi bryllupper de bør/ jo altid kærlig være/ men det ord kærlighed/ bruges i mange måder/ ja flere end jeg veed/ det har så mange grader./

Een elsker dejlighed/ en anden guld og penge/ ja mangan elsker det/ som ikke varer længe/ ja guld og dejlighed/ forsvinder ofte slet/ men dyd fornuft og tro/ man bør at elske ret./

Gid vores brudepar/ må få af gud den gave/ at de den rette art/ af kærlighed må have/ gid ægte kærlighed/ må stedse finde sted/ i deres ægtebo/ og altid blive ved./

Gid de af jordens frugt/ må brød og næring få/ ja gid fornøjelighed/ og hos dem blive må/ gid de med glæde må/ se frugt af eng og seng/ ja frugt af kærlighed/ o, herre giv du dem./

Gid brudeparret må/ af Gud velsignet være/ gid de må leve så/ i denne verden her/ er udi sand kærlighed/ og udi troskabs bånd/ i ro i fryd og fred/ og fyldt med Herrens ånd./

Det faldt naturligtvis ikke Niels Pedersen i Leer-
vad ind, at bruden kunne have anden tanke end
den, at bruge resten af sit liv på at være hustru og
moder. Det sidste betalte hun ofte for med sit liv,
men heller ikke det fandt hverken digteren eller
moderen stod til at ændre.

Næsten halvandet hundrede år senere skrev
Agnes Pedersen i Glejbjerg stadig om kærlighe-
den og troskaben mellem brudepar:

Tillykke brudepar/ med pagten, som I har/
for kirkens alter sluttet med hinanden./ Nu
sidder bruden der/ så sød og frisk og kær/
med myrtekrans og slørets fald om pande./

I livets lotteri/ for nitter gik du fri/ en stil-

ling først og så en ægtemage/ skøn på dem
begge to/ og lad forstand og tro/ slå følge
med jer alle livets dage./

I 1961 da alt endnu var ved det gamle, da bruden
endnu som en selvfølge blev hjemmegående og
ikke havde anden tanke i hovedet, end at gøre
hjemmet hyggeligt og rart for manden at være i:

Bruden hun har tjent hos fruere fin,/ der hun
spilled' første violin/ hun servered' te på
bakke/ og en frokost fin hun pakked'/ når
familien tager ud på søndagstur,/ servere
maden, det ved vi hun kan/ nu du lave den
må til din mand/ et vi her dig dog vil love/
når du maden daglig koge/ hvis den branket
bli'r er manden straks lidt sur.

Eller:

Siden hen de lagde planer, som ungdom jo
vil/ Han vil passe sin forretning med liv og
med sjæl/ Men hun vil ham hjælpe i butik
og på kontor/ og så lave mad, ligeså godt
som sin mor./ Og rengøring er hendes hob-
by, ja/ man ved jo knap nok hvor man må
træde/ for der hvor hun er det hele skinner
så rent./

Nye tider

Men så skete der noget. I slutningen af 60'erne
var tonen blevet en anden. Nu havde bruden et
job og ingen planer om at blive hjemmegående:

Vel ved vi for bondestanden, i dag er det
rigtig skidt/ men så hjælper hun bare man-
den, tjener på kontoret lidt/ skal hun ha' en
sommerkjole/ eller ha' frisuren sat/ si'er hun
tag det bare rolig/ jeg kan selv betale skat./

Bruden som moderne kvinde har jo fået sig
et job/ og hun har slet ej i sinde lige straks
at holde op/ når hun kommer fra kontoret/
gerne smiler hun til dig/ og så må han ej ved
bordet/ bag avisen gemme sig./

At kvinden kunne betale selv var måske den største omvæltning. For første gang skulle hun ikke spørge manden om penge til personlige fornødenheder, men som det ses i andet vers er det en ny situation og ingen venter at den fortsætter, om ikke før forventes det at hun standser sit udearbejde når der kommer børn. Det er nemlig endnu en selvfølge at et ægtepar får børn.

Mor

Kærligheden fra børn til mor er, og har altid været, af en særlig karakter. En mor skal være på pletten både dag og nat, altid parat med omsorg og omhu for mand og børn, så vil hun til gengæld få al deres kærlighed og hengivenhed. Hør blot her:

I huset hos mor er der dejligt at komme/ og kaffen er varm der fra morgen til kvæld/ og småkagedåserne er aldrig tomme/ og hvem der vil komme, bestemmer det selv./

Eller et andet sted:

Mor, du har for hjemmet trofast stridt/ og din omsorgsfuldhed rækker vidt/ altid stred du for, hvad du har kært/ med en mor som dig er intet svært./

Eller:

Vor mor hun er en rigtig mor så dygtig og så god/ hun ordner små skærmydsler, så alt i lave går/ den store lidt hun dukker, den lille giver mod/ og hun kan det mage, så ingen uret får./

Ja, kære mor du lærte os sparsom'lighed og flid,/ og dersom noget gik på tværs, du altid havde tid./ Når far avisen læser, og ej forstyrres må/ da kommer du og bringer ro, til store og til små./

En kærlig og »rigtig« mor er hende, der uselvsk holder ro på børnene mens manden læser avisen og følger med i den store vide verdens politik, der

for ham er så vigtig, men som ikke er noget for en kvinde at bekymre sig om. Ja, selv om hun skulle blive syg, er det bedst hun ikke lader sig mærke med noget og i al fald ikke lader sin familie lide under, at hun ligger der i sengen. Det fortæller dette vers tydeligt:

De strenge sygdomsdage/ vi glemmer ikke, mor./ Med tak til faster Sine/ der styred' hjemmets ror/ mens du i sengen hvilte/ dog snart du tappert smilte/ »jeg har ej tid at drive mer'/ bring strikketøjet her.«/

Dersom en mor sørger for at opfylde kravene, kan hun til gengæld også opnå de næste generationers kærlighed. Det fortælles der om i 1948, hvor en flok børnebørn skriver til deres bedstemoder:

Når børnene om aftenen puttet var til ro/ og der var et par strømper foruden hæl og tå/ så tog hun garn og pinde, nu rask det måtte gå/ og næsten morgen lå der, nye strømper at ta' på./

Med hænderne i skødet vi aldrig hende ser/ en lille stræbsom kvinde, vor bedstemoder er/ og derfor vil vi alle istemme her i kor/ i hele verden findes ej en bedstemor som vor./

Hjemmet og minderne

At kærligheden til hjemmet er stor ser man i næsten alle sange. Det sted man er vokset op har betydning resten af livet, og jo længere tid, der går des mere strålende står mindet om barndommen for de fleste. Har barndomshjemmet været trygt og godt skriver man mange år senere om det på følgende måde:

I Grene lå en gammel gård/ som siden har sig drejet/ sig ranket op, som ny den står/ og gruben væk er fejtet/ dens mur, ja den er meget lav/ des højere er taget/ et venligt indtryk alting gav/ og bonden passed' faget./

En puddelhund ved gården var/ en sort med
hvide tænder/ og gassen var ej heller rar/
når efter børn den render/ men nåede man
først ind - nej da/ hvor var der rart at komme/
for alt det godt man skulle ha/ og kager
i sin lomme./

En anden skrev i 1948:

Der er en plet, den skønneste på jord vi finder/
vi kalder stedet for vort barndomshjem/
og frem i tiden gode, dyrebare minder/ be-
vares om det i hjertets gem./

Så tak da, du kære søsterlil/ for minder fra
barndomsdage/ for alt, hvad vi delte, gråd
og smil/ med tak vi nu ser tilbage/ din vilje
den var i al din færd/ at give og ej at tage./

Moder er i køkkenet . . .

En ting, der står helt klart ved læsningen af lejligheds-
sange der blot er få år gamle er, at kvindens
plads er i hjemmet, og ikke alene sangskriverne
finder at det er her hun hører hjemme, tilsyneladende
har hun heller ikke selv højere ønske på
denne jord. Det skulle da lige være at gå med
manden i marken eller i stalden for at malke køer.
Alle er tilsyneladende af den opfattelse, at i det
øjeblik en ung pige bliver gift med en bonde, kaster
hun alle sine tidligere interesser over bord og
går helt og fuldt ind i arbejdet med gård og dyr.

For Niels Pedersen i Leervad var der ingen
tvivl om kvindens første og sidste opgave i livet.
Da han i 1835, efter at hans datter Kirsten var død
fra fem små børn og svigersønnen giftede sig
igen med Maren Terkelsdatter, skrev en brude-
sang til parret:

Det hænder sig at du/ skal børneflokk forme-
re/ kom ikkun da ihu/ og hav dem lige kære/
brug moderkærlighed/ imod enhver af dem/
og øve en moders pligt/ udi i dit hus og
hjem.

113 år senere skrev en børneflokk til deres fader,
der fyldte 80 år:

For far i livet vor kære mor/ har været til så
megen nytte/ imens han pløjed' og dyrked'
jord/ hun var hans allerbedste støtte./

Kvinden var i det hele taget den, der fik hjemmet
til at fungere, hun trak i alle trådene, hun styrede
økonomien og børnene, hun deltog i arbejdet, var
den første om morgenen og den sidste om aftenen,
og æren overlod hun til manden, med et lykkeligt
smil.

Du gik stiltfærdig, vor lille mor/ men sjælen
var du i hjemmet inde/ din godhed mod os
var såre stor/ det glemmer vi ingensinde./

Hverdagens helt og midtpunkt. Den stærke, den
allestedsværende, den bedste i verden. Mor.

Hun pusled i køkken med gryde og fad/
med kosten og henne ved vasken./ En skri-
ger for tænder, en anden for mad/ af skole-
børn er der tre på rad/ der en madpakke skal
ha' i tasken./

Ude og inde i mark og stald/ de tusind
småting du måtte øve/ men mor du kendte
en moders kald/ og slid ku' aldrig dig bed-
røve./ Du lapped', stopped' som var det
niks/ hver hose- hul og hver bukse- flænge./
Du syed' kjoler så flot og fiks/ som vi vil
huske, mindes længe./

Et virke moder fik på Toftegården/ hun slid
og slæb med godt humør har båren/ det hen-
de var en glæde at hjælpe til så tro/ at spre-
de lys og hygge i hjemmets lune bo/ moder
hygged' om sine kære/ rent og smukt der i
hjemmet være/ hos vor mor./

Se Andreas vil ha' jord/ og Agnes vil være
mor/ begge ønsker tjener dem til ære./ Så er
den sunde trang/ i livets rundegang/ hvor
kærlighed og korn er det, der bærer./

Arbejde adler

Hvis man ved slid og slæb er nået frem til sølvbryllupsalderen skønner ens børn tilsyneladende særlig på een.

Hver morgen han kørte med mælken afsted/ i snevejr i regn og i kulde/ derhjemme gik mor så med hurtige fjed/ hun fodrede grisen og hønsene med/ der var meget en husmøder skulle./

Og rokken fortalte så hyggelig blid/ med stemmen fra fortidens dage/ mens børnene kated, at ærlig flid/ sig altid betaler, til hver en tid/ og med renter vil komme tilbage./

I mosen stod han ofte/ i solens hede brand/ og lille mor hun fulgte/ i mosen glad sin mand/ hun strevled' og hun stuvled' og det blev hurtigt kendt/ når tørven den var tjenlig/ hun fik den hurtigt vendt./

Vi lærte som børn af mor og far/ at arbejde/ er vejen fremad/ mens hjemmet og kirken gav os svar/ på søgen om vejen hjemad./

Opp med solen du var og i kjolen/ flittig som en myre var du dagen lang/ vasked om flokken og stoppede sokken/ gjorde rent og laved mad, men aldrig nogen gang/ blev du sur eller sær/ men det kære smil det lyste for os alle her./

Modernisering

Sangene fortæller os også om opdyrkning af hede, modernisering af landbruget, bondens sorger og glæder. De fem krigsår omtales forbavsende nok kun sjældent i sang.

Hedeopdyrkingen, plantningen af læhegn og stoltheden over, hvad man havde opnået:

Og der var sus på heden/ og stormen flytted sæden/ og ofte fattes væden/ så slap er køens vom/ men det er fortidsminder/ nu mø-

der blæsten hinder/ og væden daglig rinder/ for små blev ladens rum./

Og lyngen måtte vige/ og marker, vange ri-ge/ med hegn og læ tillige/ I to I skabte frem./ Ja stolt det kan I smile/ og glad I ud kan bile/ langt bort fra hus og hjem./

Vor far som landmand gik til sagen/ og der var fremskridt alle vegne/ han var den første som traktor fik/ i hvert fald her på disse egne/ og roedyrkning begyndte han/ det er en ting som nu så mange kan/ han selv var med/ på hvert et sted/ i sin bedrift - en rigtig slider./

Han kræved tidligt af sine børn/ de med i bedriftens skulle være/ vi lærte alle at ta' en tøm/ der gjorde os og gården ære/ Den hedejord, der ved gården var/ blev drænet, merglet, dyrket op af far./

Så blev det en selvfølgelighed, det med traktor, men dog stadig værd at nævne i 50erne.

Der ej heste findes mer. Det er længe siden/ at en traktor de fik her. Jo, de er med tiden./ I 50erne og 60erne installeredes badeværelser på landet. Det var så glædelig en begivenhed. En løn for slid og slæb, og værd at nævne i sangen ved festen:

Nu en mønstergård de har med en lade ny og rar/ Stalden den er større blevet, og hvor svinene har levet/ man et vaskehus nu ser, badeværelse med mer'/

Det var ofte konens hønsehold, der gav den ekstra indtægt, der skulle til for at få det moderne badeværelse:

Hun samler æg i massevis/ men synes dog begriv'ligvis/ de næsten står for lave i pris/ i forhold til »æ slid.«./

Krigsår

Årene 1940-45 satte sig ikke de store spor i sangdigtningen. Kun enkelte nævner overhovedet de ændrede forhold, og da er de allerede overstået. Ikke een eneste af de sange jeg så fra selve krigsårene så meget som antyder, at landet er besat. Et par eksempler, her fra 1945:

Berta, hun kan klare alle ting/ som for tiden
rigtig knibe vil/ fløden den hun sagtens ker-
ne kan/ så der bliver smør til alle mand./

Roerne, dem kan hun koge ind/ så de bliver
til en sukkerpind./ så hun øllet rigtig søde
kan/ I skal bare drikke alle mand/ Brødet
skal hun nok på bordet få/ men hvordan, det
må hun selv forstå/ og hvordan vil det med
kaffen gå/ måske hun en cikorierod kan få./

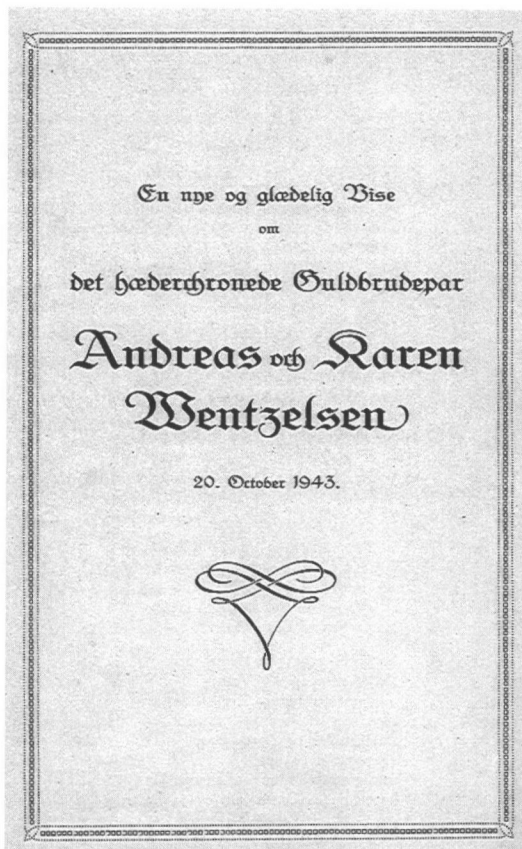
Ti år senere i 1955 var de svære år dog alligevel ikke glemt af sangskriverne og en formbrændselsfabrik mindes sådan:

I hine sære dage, da vi med anstand frøs/ for
det var småt med brændsel, forkølede vi
nøs/ så tænkte han, »nu skal det med dette
være slut/ vi laver en fabrik« og det gik med
fart og fut./

I sorgen

En ting vi i vores tid ganske har forladt, er skikken at skrive vers ved dødsfald. Vi er blevet tavse omkring døden.

Sådan har det ikke altid været. Niels Pedersen i Lervad var endog meget skrivende omkring netop dette emne. Da hans datter Kirsten var død i 1833, og fem små børn derved var blevet moderløse, skrev han en afskedssang fra hende. Den fortæller om den tids sikre urokkelige tro på, at der var en bedre verden efter denne og at døden derfor ikke skulle betragtes som en sorg, men en glæde og sejr for den, der derved fik en plads i Guds rige. Niels Pedersen kaldte sangen »Kirsten

Så fornemt prydedes omslaget på folderen der blev trykt i 1943 ved Andreas og Karen Wentzelsens guldbryllup.

Det er den eneste sang i samlingen der direkte nævner krigen 1940-45.

Niels Datter i Aatte hendes sidste afsked,« og den var på ikke mindre end ni vers.

Det er ikke let at vide om den har været afskrevet i flere eksemplarer og er blevet sunget ved begravelsen, om den »blot« er blevet læst op ved kirken, eller noget helt tredje, men at den er smuk, rørende og enkel fremgår af de her udvalgte vers:

Farvel ald verden slægt og frænder/ farvel,
jeg afsked tager nu/ til graven I mig nu
hensender/ betænker det i sind og hue./ en

bedre sted mig er bereed/ hos Gud at boe i
evighed./

Nu veed jeg mine levedage/ de hastelig er
svunden hen/ jeg veed nok at min ægte-
mage/ mig ønsket gerne her igjen/ Men Gud,
som mig har taget hen/ med hannem være
vil igjen./

De børn som jeg nu forlader/ umyndige de
er og små/ jeg dennem nu til Gud befaler/
han veed bedst hvor det dem skal gå/ han
førde dem til verden hen/ han tænker nåde-
lig på dem./

Farvel, farvel min mand så kjære/ du ikke
sørge må for mig/ jeg dig befaler nu Vor
Herre/ han selv nok sørge vil for dig/ han
haver hjulpet hidindtil/ han og fremdeles
hjælpe vil./

Glem mig, men glem ej mine poder/ som
efter mig tilbage går/ glem ej at gøre dem
tilgode/ med alt hvad som din hånd formår/
det jeg nu sidst vil bede dig/ jeg håber du vil
høre mig./

Bønnen i sidste vers i denne sørgelige sang er den
afdødes sidste bøn til en Gud, hun stolede ubetin-
get på, ville tage hendes egen sjæl i varetægt,
men da hun også kendte til verden og den barske
hverdag, frygtede hun alligevel for, hvordan det
kunne gå hendes børn.

Hendes fader delte frygten med hende, for da
svigersønnen giftede sig igen skrev han bekymret
i sin bryllupssang:

Jeg dig erindre da/ den som i graven lagtes/
forglem du ej de små/ som hun til livet
bragte/ du dennem være skal/ nu udi moders
sted/ og fød dem da i fred/ og udi kjærlig-
hed./

Du kand fornøje mig/ i mine gamle dage/
om du i kjærlighed/ min datters børn anta-
ge/ det mere glæde han/ som fader til dem
er/ når han kan se at du/ hans børn haver
kjær./

Angsten for at blive gammel og afhængig af an-
dre, frygten for det daglige brød i en tid uden al-
derdomsforsorg ses i den sang han skrev til be-
gravelsen over Kiersten Hansdatter i Vestterp i
Starup sogn, som var hans svigermoder. Hun blev
91 år før hun døde i 1804:

At vi i verden leve længe/ det dog af gud en
nåde er/ når vi ej alt for hårdt skal trænge/ ej
heller være til besvær/ når vi nørtørfdig brød
kan få/ så længe vi her være må./

Det sees med vores gamle moder/ hvis sjæl
er nu i ro og fred/ hun har jo prøvet mod-
gangs floder/ jeg mener møje og fortræd/
hun var dog ej af Gud forladt/ han hende
holdt ved hånden fat./

Hun har jo i sin ungdoms dage/ havt møje
arbejd, træl og sved/ hun mistede sin ægte-
mage/ og var for lang tiid i enlighed/ men
Gud som boer i Engleskare/ han så til hende
her på jord./

Niels Pedersen selv blev også en gammel mand.
Da han døde i 1845 var han 87 år gammel og de
vers, der skulle fremsiges ved hans kiste, havde
han selv forberedt længe før.

Han nederlagt, til hvile bragt/ som uforsagt,
gik døden udi møde, og derpå saglig døde./

En olding her er nederlagt/ på dette sted
igemme/ han har sit løb til endebragt/ og er i
himlen hjemme./

Endnu i slutningen af forrige århundrede var det
almindeligt med vers ved dødsfald og mange

fandt vej til Poul Andersen i Gjettrup i Aastrup sogn, når de havde et dødsfald i familien. Nogle af de vers han digtede skrev han i sin dagbog, der er ført fra 1863 til ca. 1907. Et par stykker skal her hentes frem.

Da Jens Jensen i Gjettrup i 1865 mistede et barn:

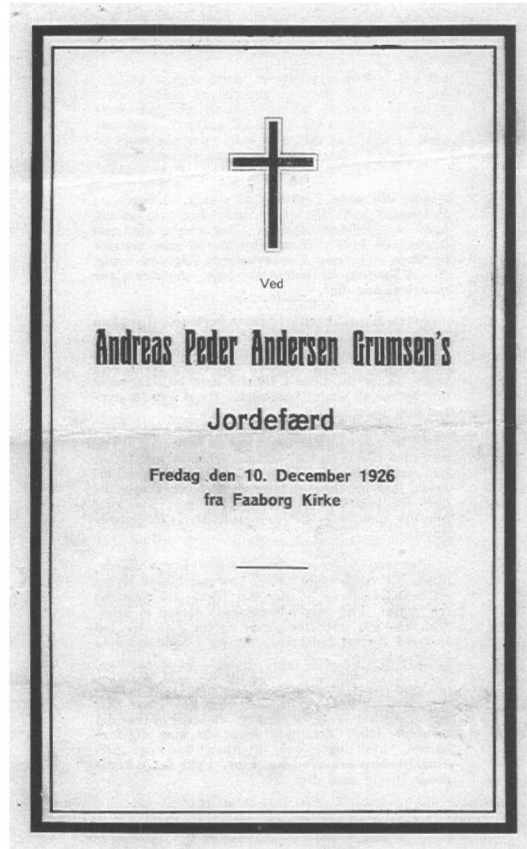
Dit korte liv så surt henrandt/ kun bitter smerte her du fandt./ Vi takker Gud, som kaldte dig/ fra verdens jammer, hjem til sig./ Gud deler smerte ud til hver/ han straffer ej i livet her/ hans veje ikke vi forstå/ vi ham hengivne være må/ Uskyldig var din spæde ånd/ så det ej straf var af Guds hånd/ at livet du så bittert nød/ fra fødselen indtil din død/ I gravens skød vi sænker dig/ forvisset, at i himmerig/ du glæde får for nøden her/ fred med dig vær./

Den overbevisning, at der ventede en bedre verden efter denne, havde ikke ændret sig siden Kirsten Nielsdatter døde.

I 1866 mistede Poul Andersens svoger, Søren Iversen i Holsted, et barn der havde været syg lang tid. I forvejen var barnets moder og to brødre »gået forud« og til den hårdt ramte fader skrev Poul Andersen:

En fader dig begræder her/ En moder hist dig favner/ Hun havde dig så såre kær/ hun nu med sorg dig savner/ ja sorg er her/ men glæde hist/ i himlen, hvor du havner/ Vel vi ej uden smerte nu/ så faders håb at strande/ men kommer vi da ret ihu/ at du hos moder lander/ da uden gru/ vi trøstig skue/ din livløsblege pande/

Thi frelseren dig leder hen/ til moders himmelsæde/ der finder du og broderen/ samt og den lille spæde/ farvel vor ven/ vi sees igen/ når hisset vi fremtræder./

Endnu i 1926 blev der trykt specielle begravelsesvers, men nu er de, som regel hentet fra salmebogen, som i denne folder, der bl.a. indeholder »Bliv hos os Mester, dagen hælder«.

Olga Pedersen, Boldingvej 16, 6752 Glejbjerg, f. 1935, gårdejer, leder af Åstrup sognearkiv. Modtog i 1990 H. K. Kristensen Prisen. Har titl. skrevet til »Fra Ribe Amt« og udgav 1985 »Aastrup sogn fra enevælde til udskiftning 1660-1790«, og 1991 »Aastrup sogn fra udskiftning til andelsbevægelse«.